



**BUXORO  
AGRO KLASTER**



**QISHLOQ  
VA TURIZM  
IQTISODIYOT  
KARXULTETI**

## **QISHLOQ XO'JALIGIDA IXTISOSLASHGAN KLASTERLARNI SHAKLLANTIRISH: TAJRIBALAR, NATIJALAR VA INNOVATSION YONDASHUVLAR**

**Respublika ilmiy-amaliy anjumani**

**2021 yil 30 noyabr**



**Buxoro – 2021**

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI**  
**OLIV VA O‘RTA MAXSUS TA‘LIM VAZIRLIGI**  
**BUXORO DAVLAT UNIVERSITETI**  
**IQTISODIYOT VA TURIZM FAKULTETI**  
**“IQTISODIYOT” KAFEDRASI**

**QISHLOQ XO‘JALIGIDA IXTISOSLASHGAN KLASTERLARNI**  
**SHAKLLANTIRISH: TAJRIBALAR, NATIJALAR VA INNOVATSION**  
**YONDASHUVLAR**  
**Respublika ilmiy-amaliy anjumani**  
**MATERIALLAR TO‘PLAMI**  
**2021 yil 30 noyabr**

**"ФОРМИРОВАНИЕ СПЕЦИАЛИЗИРОВАННЫХ КЛАСТЕРОВ В**  
**СЕЛЬСКОМ ХОЗЯЙСТВЕ: ЭКСПЕРИМЕНТЫ, РЕЗУЛЬТАТЫ И**  
**ИННОВАЦИОННЫЕ ПОДХОДЫ"**  
**СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ**  
**Республиканской научно-практической конференции**  
**30 ноября 2021 года**

**«Durdona» nashriyoti**  
**Buxoro – 2021**

УДК: 631.1:339.13(575.1)

**Qishloq xo'jaligida ixtisoslashgan klasterlarni shakllantirish: tajribalar, natijalar va innovatsion yondashuvlar.** Respublika ilmiy-amaliy anjumani materiallari. 2021 yil 30 noyabr: - Buxoro : "Sadridin Salim Buxoriy" Durdona nashriyoti, 2021.-272 b.

**Dasturiy qo'mita:** i.f.d. prof., O.X. Xamidov, DSc, dots, O.S. Qahhorov, i.f.d. prof, B.N. Navro'z-Zoda, i.f.n.,dots., D.Sh. Yavmutov, i.f.f.d. PhD, A.J. Abdulloyev i.f.n., dots. M.A. Oripov, i.f.n., dots., A.T. Jo'rayev, i.f.n., dots., N.S. Ibragimov, t.f.n. dots. G.Z. Zaripov

**Tashkiliy qo'mita:** DSc, dots, O.S. Qahhorov, i.f.f.d. PhD, A.J. Abdulloyev i.f.n., dots. M.A. Oripov, O',U, Rashidov, t.f.n. dots. G.Z. Zaripov, i.f.n.,dots., D.Sh. Yavmutov, katta o'qituvchilar: S.S. Davlatov, A.D. Qudratov, N.F. Odinayeva.

“Qishloq xo'jaligida klaster tizimini rivojlantirish: tajribalar, natijalar va innovatsion yunalishlar” mavzusidagi Respublika ilmiy-amaliy anjumani to'plamiga yetakchi olimlar, professor-o'qituvchilar, katta ilmiy xodim-izlanuvchilar, mustaqil izlanuvchilar ilmiy tadqiqot ishlari doirasida ilmiy maqolalari va ma'ruza tezislari kiritilgan. Mazkur anjuman qishloq xo'jaligida klasterni rivojlantirishning ustuvor yo'nalishlarini aniqlash, klasterlar faoliyatini tashkil qilish va rivojlantirishning huquqiy – me'yoriy asoslarini takomillashtirish, Klaster tizimida fermer xo'jaliklarini samarali va barqaror faoliyat ko'rsatishini ta'minlash yo'llarini aniqlash maqsadida Buxoro davlat universitetining Iqtisodiyot va turizm fakulteti “Iqtisodiyot” kafedrasida anjuman materiallari to'planib nashr etilgan.

To'plam i.f.f.d. PhD, A.J. Abdulloyev umumiy tahriri ostida chop etildi.

To'plam Buxoro davlat universiteti ilmiy-texnikaviy kengashi tomonidan chop etishga tavsiya etilgan.

Taqrizchilar:

1. Azimov B – Buxoro muxandislik texnologiya instituti dotsenti, i.f.n.
2. Xo'jaqulov X.D. – Toshkent moliya instituti professori, i.f.d.

Mazkur to'plamga kiritilgan ilmiy ishlar va g'oyalar mazmuni, undagi statistik ma'lumotlar, sanalarning aniqligiga hamda tanqidiy fikr-mulohazalarga mualliflarning shaxsan o'zlari mas'uldirlar.

–Инфратузилма объектларини янгилашдан иборат.

Ушбу тизим деҳқонларимиз, аграр соҳа вакилларига янги замонвий услубда ишлашни ўргатмоқда. Маҳсулот экишдан то тайёр маҳсулотгача бўлган жараёни ягона технологик тизимга бирлаштирган ишлаб чиқаришнинг янги мажмуаси илм-фан ютуқларини, янги инновацион технологияларни амалиётга жадал жорий этишга ҳам кенг йўл очиб беради.

Бугунги кунда Республикамизнинг 5 та вилоятида жами 43 та мева-сабзавотчилик кооперациялари ташкил этилган. Уларга 1,4 минг нафар қишлоқ хўжалиги субъектлари таъсисчи сифатида аъзо бўлишган. Қўшимча аъзо бўлганлар – 18 та қайта ишлаш корхонаси, 15 та экспортёр корхоналар, 95 та маҳсулотни тайёрловчи ҳамда 358 та бошқа турдаги қишлоқ хўжалиги субъектлари.

Хулоса ўрнида айтганда, Ўзбекистон шароитида кластерларни ривожлантириш энг оқилона қарордир. Боиси, қишлоқ хўжалиги учун ноқулай келган йилларда ҳам кластернинг бошқа ташкилотлари ҳисобидан умумий иш ўрни ва иш ҳақи сақлаб қолинади. Асосийси, кластерлар ҳудудларнинг иқтисодий мустақиллигини мустаҳкамлашда катта роль ўйнаб, ушбу ёндашув иқтисодий жиҳатдан устувор тармоқлар ва лойиҳаларни аниқлаш имконини беради. Экин экишдан то тайёр маҳсулотгача бўлган жараёни ягона технологик тизимга бирлаштирган ишлаб чиқаришнинг янги мажмуаси илм-фан ютуқларини, янги инновацион технологияларни амалиётга жадал жорий этишга ҳам кенг йўл очиб беради.

## **О‘ЗБЕКISTONDA KLASTERLASH SIYOSATINING ASOSIY MAQSAD VA VAZIFALARI**

**Hamroyev Halim Roziqovich**  
BuxDU. prof. i.f.n.

Klaster bu – bir-biri bilan raqobatlashuvchi, lekin shu bilan birga, butun klasterning raqobatbardoshligini ta’minlash maqsadida o’zaro hamkorlikda faoliyat yurituvchi, geografik jihatdan yaqin joylashgan tashkilotlarning o’zaro bog’langan guruhleri, ular faoliyatiga ixtisoslashgan xizmat ko’rsatish tashkilotlari, jihozlar yetkazib beruvchi tashkilotlar, ularga hamroh tarmoq tashkilotlari, shuningdek, ularning faoliyati bilan bog’liq turli soha tashkilotlari (ilmiy-tadqiqot institutlari, OO’Yulari, standartlashtirish bo’yicha agentliklar, savdo uyushmalari va h.k.) va boshqa bir qator tashkilotlar guruhidir.

Davlat klaster siyosatining maqsadi rivojlanishning klasterli modelini joriy qilish vositasida iqtisodiyotning raqobatbardoshlik darajasini oshirish uchun sharoitlar yaratish hisoblanadi. Ushbu maqsadga muvofiq davlat klaster siyosatining quyidagi vazifalari belgilab berilishi lozim:

-klasterlarni rivojlantirish sohasidagi faoliyatni tartibga soladigan me’yoriy-huquqiy bazani shakllantirish;

-klasterlarni shakllantirish va rivojlantirish uchun ustuvor yo’nalishlarni belgilash va klasterli rivojlanish sohasida monitoringni amalga oshirish;

-klasterli tashabbuslar va loyihalar ishlab chiqish va amalga oshirish uchun sharoitlar yaratish;

-iqtisodiyotni rivojlantirishning klasterli modelini davlat tomonidan qo’llab-quvvatlash tizimini shakllantirish va uning faoliyat yuritishini ta’minlash.

Iqtisodiyotning raqobatbardoshlik darajasini oshirish borasida jahon tajribasini hisobga olgan holda rivojlanishning klasterli modelini joriy qilish bo’yicha davlat harakatlarini markazlashtirish davlat klaster siyosatining quyidagi yo’nalishlarini nazarda tutadi:

-iqtisodiyotni klasterli rivojlantirish sohasidagi faoliyatni me’yoriy - huquqiy tartibga solish, jumladan, milliy iqtisodiyotning klasterli rivojlanishi ular doirasida amalga oshirilishi mumkin bo’lgan me’yoriy - huquqiy hujjatlar loyihalarini ishlab chiqish va qabul qilish (milliy texnologik platformalar, innovatsion komplekslar, klaster qatnashchilari assotsiatsiyalari,

strategik ittifoqlar va boshqalar), shuningdek, klasterli loyihalarni amalga oshirishda davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash tadbirlari;

-kichik biznes va xususiy tadbirkorlik negizida klasterlar shakllantirish va rivojlantirish jarayonlari doimiy monitoringini tashkil qilish va amalga oshirish, jumladan, mintaqaviy kesimda, ularni rivojlantirish uchun ustuvor yo'nalishlar belgilash. SHuningdek, kichik biznes va xususiy tadbirkorlik negizida shakllanadigan klasterlarni identifikatsiya qilishni (aniqlashni) tashkil qilish va metodologiya masalalarini aks ettirgan holda iqtisodiyotni klasterli rivojlantirish ustidan monitoring tashkil qilish va amalga oshirish bo'yicha uslubiy tavsiyalar ishlab chiqish talab etiladi;

-klasterli tashabbuslar va loyihalarni ishlab chiqish va amalga oshirishda tashkiliy-uslubiy ko'mak. Buning uchun Iqtisodiyot vazirligi, Innovatsion rivojlanish vazirligi va hokimiyatlar qoshida klasterli tashabbuslar va loyihalar amalga oshirilishidan manfaatdor bo'lgan biznes - hamjamiyati, fan va ta'lim vakillari qatoridan ijtimoiy-maslahat kengashlari va komissiyalar tashkil qilish ko'zda tutiladi; -kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning klasterlar shakllantirish bo'yicha o'zini-o'zi tashkil qilishini qo'llab-quvvatlash, jumladan, kelgusida klasterli loyihalarni amalga oshirgan holda klasterli tashabbuslar ishlab chiqish va ilgari surish.

So'nggi yillarda mamlakatimiz har bir sohada ilg'or o'zgarishlarga zamonaviy texnika texnologiyalar bilan boyitilib borilmoqda, xususan, olganda yurtboshimiz Sh.M.Mirziyoyev tashabbuslari bilan olib borilayotga qishloq xo'jaligidagi o'zgarishlar ham bundan mustasno emas.

Mamlakatimiz Prezidenti SH.M.Mirziyoev ta'kidlaganlaridek, barcha sohalarda klaster tizimini yaratish maqsadga muvofiq hisoblanadi. Darhaqiqat neft, gaz, ximiya, biotexnologiya, farmatsiya, informatika, avtoqurilish, transport logistika, oziq-ovqat, ta'lim, baliqchilik, parrandachilik, asalarichilik, ipakchilik va boshqa soxalarda klaster tizimlarini yaratish ilmiy tadqiqotlar va ishlanmalarni moliyalashtirish hajmini ko'paytiradi, sifatini yaxshilaydi, ilmiy tadqiqot ishlarining texnik ta'minoti darajasini yuksaltiradi, investitsiyaviy tashqi loyihalarda ishtirok etish, ilmiy-pedagog kadrlar tayyorlash va malakasini oshirishning yangi imkoniyatlarini yaratadi. Bundan tashqari, klaster tizimida ta'lim va ilmiy-tadqiqot markazlari yangi ilmiy - uslubiy ishlanmalarni yaratish, ularni qisqa muddatda sinovdan o'tkazish, ishlab chiqarish va ilmiy izlanishlardagi xodimlar hamda mutaxassislar mehnatlarini ko'proq rag'batlantirish, yangi tovarlarni O'zbekiston brendi bilan ixtiro qilish uchun keng imkoniyatlar va sharoit paydo bo'ladi.

Milliy hukumat va mintaqaviy hokimiyat etakchi rolni bajarishi kerak. O'zbekiston sharoitida qishloq xo'jaligi klasterlarini yaratish quyidagi tamoyillarga asoslanishi kerak: texnik sharoitlarni yaratish haqiqatan ham ishlaydigan tijorat mexanizmlari asosida sanoatni qayta jihozlash va investitsiyalarni jalb qilish; texnologiyada ham, menejmentda ham yangiliklarni juda faol tatbiq etish, bu albatta klaster sub'ektlarining barqaror rivojlanishini va ularning mintaqaviy va milliy darajalarda raqobatbardoshligini ta'minlaydi. Mintaqa biznes yuritish uchun qulay muhitga ega bo'lishi kerak - korruptsiya, iqtisodiy jinoyatlar yo'q, rasmiylarning "soya" sxemalarini qo'llamay, qonuniy ravishda biznes yuritishga qiziqishi.

2016 yildan hukumat klaster tashabbuslariga jiddiy e'tibor qarata boshladi. Davlat nafaqat mahalliy, balki boshqa manbalar hisobidan sanoat va ilmiy markazlar kuch - g'ayratini birlashtirishni ko'zda tutdi. Aynan olganda mamlakatimiz bo'ylab barcha viloyatlarda qishloq xo'jaligini rivojlantirish chora tadbirlari ilgari surildi. Buning natijasida esa mamlakatimizda qo'shimcha ish o'rinlari yaratildi va aholi orasida o'z tomarqasidan samarali foydalanish imkoniyatlari va yil davomida oilaviy biznesni yo'lga qo'yish orqali o'z oilasiga yuqori daromad olib keladigan oilalar soni ortdi.

O'zbekistonda klaster «Erkin ilmiy-texnikaviy hududlar» shaklida tashkil etilmoqda. Erkin ilmiy-texnikaviy hududlar alohida ajratilgan hududlardan iborat bo'lib, u yerda ilmiy- ishlab chiqarish va o'quv markazlari jamlanadi hamda ular uchun ilmiy va ishlab chiqarish imkoniyatini rivojlantirishga qaratilgan maxsus huquqiy tartibot o'rnatiladi. Erkin ilmiy-texnikaviy hududlar yuksak texnologiyalar amal qiladigan hududlar, texnoparklar, mintaqaviy

innovatsiya markazlari — texnopolislar shaklida tashkil etiladi.

Texnoparklar ikkita asosiy komponentlar: ishlab chiqarish sanoatning ilg'or sohasidagi korxonalar va mutaxassislar (universitet, institut, ilmiy-tadqiqot instituti, laboratoriyalarning kuchli guruhlari) dan tarkib topadi va ularning faoliyati raqobatbardosh tovarlar ishlab chiqarishga yo'naltiriladi.

Mamlakatimiz Prezidenti Shavkat Mirziyoyev ta'kidlaganidek, barcha sohalarda klaster tizimini yaratish maqsadga muvofiq hisoblanadi. Darhaqiqat, neft, gaz, kimyoya, biotexnologiya, farmatsevtika, informatika, avtoqurilish, transport - logistika, rekreatsion-turistik, oziq-ovqat, ta'lim, baliqchilik, parrandachilik, asalarichilik, ipakchilik va boshqa sohalarda klaster tizimlarini yaratish ilmiy tadqiqotlar va ishlanmalarni moliyalashtirish hajmini ko'paytiradi, sifatini yaxshilaydi, ilmiy tadqiqot ishlarining texnik ta'minoti darajasini yuksaltiradi, investitsiyaviy tashqi loyihalarda ishtirok etish, ilmiy-pedagog kadrlar tayyorlash va malakasini oshirishning yangi imkoniyatlarini yaratadi. Bundan tashqari, klaster tizimida ta'lim ishlanmalari yaratish, ularni qisqa muddatda sinovdan o'tkazish, ishlab chiqarish va ilmiy izlanishlardagi xodimlar hamda mutaxassislar mehnatlarini ko'proq rag'batlantirish, yangi tovarlarni O'zbekiston brendi bilan ixtiro qilish uchun keng imkoniyatlar va sharoit paydo bo'ladi.

Xullas, klasterlar hozirgi zamonning o'ziga xos erkin iqtisodiy hududi sifatida mamlakatning iqtisodiy taraqqiyotini jadallashtiruvchi muhim qurol sanaladi va bu quroldan oqilona foydalanish maqsadga muvofiqdir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 7 февралдаги “Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича ҳаракатлар стратегияси тўғрисида” ги ПФ-4947-сонли Фармони. Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами, 2017 й., 6-сон, 70-модда.

2. Мирзиёев Ш.М. Мева-сабзавотчилик тармоғини янада ривожлантириш ва экспортини ошириш, аҳоли томорқаларидан самарали фойдаланишни таъминлаш масалаларига бағишланган видеоселектор йиғилиши. 05.11.2019. [www.xabar.uz](http://www.xabar.uz).

3. Концепция формирования и развития инновационно-промышленных кластеров в Республике Узбекистан.

4. Балашов А.П. Теория организации и организационное поведение: учеб. пособие / А.П. Балашов. - М.: Вузовский учебник: ИНФРА-М, 2014. - 304 с

5. Йўлдошев Н.Қ., Казаков О.С. Иқтисодиёт ва менежмент асослари. Тошкент, “Иқтисодиёт”, 2017 йил.

6. Классификация туристических кластеров / «Все о туризме – туристическая библиотека». – Режим доступа: [http://tourlib.net/statti\\_tourism/bakumenko.htm](http://tourlib.net/statti_tourism/bakumenko.htm).

## **QISHLOQ XUJALIGIDA KLASTERLARINI RIVOJLANTIRISHNING INNOVASION OMILLARI.**

**A.J.Abdulloev**

BuxDU “Iqtisodiyot” kafedrasini mudiri, dos., i.f.f.d (PhD)

Qishloq xo'jaligi tarmoqlarini samarali rivojlantirishda klasterli yondashuvlarni o'rganish dolzarb masala hisoblanadi. Klasterning shakllantirilishi, klasterning barcha ishtirokchilarining raqobatbardoshligini oshirishiga, yangi ish o'rinlarini yaratish va qishloq xo'jalik infratuzilmalarini takomillashtirishga yordam beradi. Mamlakatimizda, raqobatli iqtisodiyotga asoslangan, o'zaro bog'liq korxonalar guruhi doirasida klasterlashtirishga o'tish dunyo va MDH mamlakatlariga nisbatan ancha kechroq kirishildi.

O'zbekistonda dastlabki klasterlar «Paxta va to'qimachilik klasterlarini barpo etish 2017 yildan boshlandi [2,3]. Mamlakatimizda 2018 yildan boshlab joriy qilinadigan meva-sabzavotchilik klasterlari «meva-sabzavot mahsulotlarini ishlab chiqarishdan to sotishgacha bo'lgan belgilangan jarayonni mustaqil ravishda amalga oshiruvchi yagona yoki o'zaro bog'liq korxonalar guruhi doirasini qamrab oladi [1]. Birinchi ishlab chiqarish klasterlari sifatida faoliyat

## МУНДАРИЖА

Хамидов О.Х. Табрик ва кириш сўзи ..... 3

### **I ШЎЪБА. ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИНИ МОДЕРНИЗАЦИЯЛАШ ШАРОИТИДА ФЕРМЕР ХЎЖАЛИКЛАРИДА КООПЕРАЦИЯ МУНОСАБАТЛАРИНИ УСТУВОР ЙЎНАЛИШ СИФАТИДА РИВОЖЛАНТИРИШ ТАЖРИБАЛАРИ ...6**

Б.Н.Навруз-Зода. Кластерларни шакллантиришнинг назарий асослари .....	6
Фарманов Тўлқин Хайитмуродович, Абдуллоев Аслидин Жунайдуллоевич. Ихтисослашган қишлоқ хўжалиги кластерлар фаолиятини ривожлантириш .....	8
Явмутов Д.Ш., Б.М. Юлдошева. Современные проблемы орошаемого земледелия в Узбекистане и пути повышения эффективности в отрасли .....	10
A.J. Abdulloyev. Agroklastarlarni shakllantirish masalalari .....	12
М.А.Орипов. Ўзбекистонда биоиктисодиёт соҳаларини ривожлантиришнинг зарурат ва имкониятлари .....	13
Qayimova Z.A., Qosimova X. J. Vuxoro viloyati qishloq xo'jaligida kooperatsiya munosabatlarining iqtisodiy tahlili.....	17
Д.Ш.Явмутов, М.Д.Шойимардонкулов. Бошқарув механизмларни такомиллаштириш – қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқариши самарадорлигининг муҳим омили .....	19
Rakhmatullaeva Firuza Mubinovna, Tairova Masuma Muxammedrizayevna. Development of agricultural cooperation in modern economic conditions .....	21
Қурбонов Алишер Бобоқулович, Журақулов Азим. Агросаноат мажмуида ишлаб чиқаришни ташкил этиш йўналишлари .....	23
О.Дж.Хусайнов, М.Қ.Мелсов. Чорвачилик соҳасини барқарорлигини таъминлашда хизмат кўрсатувчи инфратузилмани ривожлантириш омили .....	25
Gafurova Sh.K., Odayeva N.F. Prospects for the development agriculture in the republic of Uzbekistan.....	28
Ш.Ш.Болтаев. Инновацион иқтисодиёт шароитида корхонада харажатлар самарадорлигини бошқаришда тежамкорлик режимига амал қилишнинг асосий йўналишлари.....	30
Очиллов Назрилло Файзиллоевич. Ўзбекистон қишлоқ хўжалигини ривожлантириш ва унинг рақобатбардошлигини оширишнинг устувор йўналишлари .....	33
Taylakova Dilafro'z Baymamatovna, Jomurodova Charos Qahhor qizi. Qishloq xo'jaligi iqtisodiyotini rivojlantirishda xizmatlar sohasining o'rni .....	37
O.K. Xudayberdieva. Raqamli iqtisodiyotda agrosanoat klasterlarining shakllanishi va rivojlanish xususiyatlari .....	39
Isomov B.S. O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning harakatlar strategiyasi asosida investitsiyalarni jalb etishning ustuvor vazifalari.....	42
Балташев Журсинбай Муратбаевич. Қорамолчилик маҳсулотлари ишлаб чиқариш самарадорлиги .....	44
Ш.Ш.Болтаев. Инновацион иқтисодиёт шароитида асосий воситалар билан боғлиқ харажатлар самарадорлигини бошқаришда тежамкорлик режиминига амал қилиш масалалари .....	47
Очиллов Назрилло Файзиллоевич. Тараққий этган мамлакатларда қишлоқ хўжалиги рақобатбардошлигини таъминлашнинг устувор йўналишлари.....	51
Сайфуллаева М.И. Направления сельскохозяйственных реформ в Узбекистане.....	55
Ш.Ш.Болтаев, А.Д. Кудратов. Инновацион иқтисодиёт шароитида хом ашё ва материаллар билан боғлиқ харажатлар самарадорлигини бошқаришда тежамкорлик режиминига амал қилиш масалалари .....	56

## **II ШЎБА. ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИДА ИХТИСОСЛАШГАН КЛАСТЕРЛАРНИ ШАКЛЛАНТИРИШ ҲОЛАТИ ВА РИВОЖЛАНТИРИШ ИСТИҚБОЛЛАРИ ... 61**

Бозорбоева Зарнигор Гулмирза қизи. ҒАЛЛАЧИЛИК КЛАСТЕРИ ТИЗИМИДА ХАРАЖАТЛАР ҲИСОБИНИНГ ТАШКИЛИЙ –УСЛУБИЙ ЖИҲАТЛАРИ.....	61
Д.Ш.Явмутов. ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИК КЛАСТЕРЛАРИ – ИШЛАБ ЧИҚАРИШНИНГ ЗАМОНАВИЙ ШАКЛИ СИФАТИДА .....	63
Hamroyev Halim Roziqovich. O‘ZBEKISTONDA KLASTERLASH SIYOSATINING ASOSIY MAQSAD VA VAZIFALARI.....	65
A.J.Abdulloev. QISHLOQ XUJALIGIDA KLASTERLARINI RIVOJLANTIRISHNING INNOVASION OMILLARI.....	67
Бобожонов Дилшод Маҳмудович. БУХОРО ВИЛОЯТИДА ПАХТА-ТЎҚИМАЧИЛИК КЛАСТЕРИНИНГ РИВОЖЛАНИШИ .....	71
Амиркулов Шухрат Олимович. АГРАР СОҲАДА ИНСОН КАПИТАЛИНИ ШАКЛЛАНИШ ВА РИВОЖЛАНИШ АЛГОРИТМИ.....	73
Давлатов Сухроб Сайитжонович. ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИ РАҚОБАТБАРДОШЛИГИНИ ОШИРИШНИНГ МОҲИЯТИ ВА ЗАРУРИЯТИ.....	75
Сайфуллоев Ойбек Олимович. АГРОТУРИЗМ КЛАСТЕРЛАРИ - ҚИШЛОҚ ҲУДУДЛАРИНИ БАРҚАРОР РИВОЖЛАНТИРИШ ВОСИТАСИ СИФАТИДА .....	79
Niyozova I.N., Toyirov N. RAQAMLI IQTISODIYOTNING RIVOJLANISHIDA AGROSANOAT KLASTERLARINING O‘ZIGA XOS XUSUSIYATLARI .....	81
Рахмонова Барно Сохибжоновна. МИНТАҚАМИЗДА ЁНФОҚЧИЛИК КЛАСТЕРЛАРНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ИСТИҚБОЛЛАРИ .....	83
Fuzaylova Nigina Khakimovna. SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF AGRO-TOURISM IN FOREIGN COUNTRIES AND UZBEKISTAN. ....	86
Sayfullayeva Madina Sirojiddinovna. ESTABLISHMENT OF AGRITOURISM CLUSTERS IN UZBEKISTAN BASED ON THE PRINCIPLES OF SUSTAINABLE TOURISM.....	87
Qulliyev Oxunjon Anvar o‘g‘li. KLASTER-RAQOBATDA YUTIB CHIQUISHNING ENG OQILONA YO‘LI.....	89
Bababekova D. Sh., Aminova N. B. IQTISODIYOTNI RAQAMLASHTIRISH SHAROITIDA TURISTIK LOGISTIKA .....	90
Kamolov X.Z. QISHLOQ XO‘JALIGINI DIVERSIFIKATSIYA QILISH ORQALI TURIZM SANOATINI RIVOJLANTIRISH .....	92
Dilmonov Q.B., Hakimova Sh. JONDOR TUMANIDA PAXTACHILIK KLASTERLARINI TASHKIL ETISHNING O‘ZIGA XOS YO‘LLARI.....	94
Yuldasheva Komila. QISHLOQ XO‘JALIGIDA IXTISOSLASHGAN KLASTERLARNI SHAKLLANTIRISH HOLATI VA RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI.....	97
Гиязов Б. Б. ЎЗБЕКИСТОНДА АГРОКЛАСТЕРЛАРНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ ЗАРУРАТИ .....	99
Шодиев Бекзод Тўлқинович. ҚОРАКЎЛЧИЛИК КЛАСТЕРЛАРИНИНГ ФАОЛИЯТИ ВА УНИНГ ТАШКИЛИЙ, ИҚТИСОДИЙ, ҲУҚУҚИЙ, ИЖТИМОЙ ВА ЭКОЛОГИК ЖИҲАТДАН УСТУВОР ЙЎНАЛИШЛАРИ .....	101
Bakayeva M.A., Abdullayeva N. N. Qishloq xo‘jaligida ixtisoslashgan klasterlarni shakllantirish holati va rivojlantirish istiqbollari.....	104
Қосимов Жаҳонгир. ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИДА МЕВА-САБЗАВОТ КЛАСТЕРЛАРИНИ ТАШКИЛ ЭТИШНИНГ ИҚТИСОДИЙ МАСАЛАЛАРИ.....	105
Boltayeva Sh.B., Mardonova Ozoda. Klaster nazariyasi va ularning faoliyati .....	108
Normamatov I.B., Pardayeva M.U. QISHLOQ XO‘JALIGI MAHSULOTLARINI ISHLAB CHIQRISHDA KLASTER MODEL VA UNING IQTISODIYOTDA TUTGAN O‘RNI... ..	109
М.М.Яхяев. МАМЛАКАТИМИЗДА ЯЙЛОВ ЧОРВАЧИЛИГИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ЗАРУРИЯТИ ВА УНДА ҚОРАКЎЛЧИЛИКНИНГ ЎРНИ .....	112
С. Ф. Салимова. ПРОБЛЕМЫ ФОРМИРОВАНИЕ КЛАСТЕРОВ В СЕЛЬСКОМ ХОЗЯЙСТВЕ .....	114